

TA’LIMNI MODERNIZATSIYALASH JARAYONIDA PROFESSOR-O’QITUVCHILARNING PSIXOLOGIK VA IJTIMOY XUSUSIYATLARI

Boyquvatova Dilsuz Salim qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Ijtimoiy fanlar kafedrasida psixologiya fani o’qituvchisi
email:salimovnadilsuz@gmail.com
ORCID:<https://orcid.org/0009-0008-7142-1001>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19415525>

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta’lim tizimini modernizatsiyalash jarayonida professor-o’qituvchilarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy ta’lim sharoitida pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi, kommunikativ qobiliyatlari hamda innovatsion faoliyatga tayyorgarligi masalalari ilmiy jihatdan yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, ta’limni modernizatsiyalash jarayonida o’qituvchilarning psixologik barqarorligi, ijtimoiy moslashuvchanligi hamda innovatsion fikrlash qobiliyati muhim omil hisoblanadi.

Kalit so’zlar: ta’lim modernizatsiyasi, pedagogik kompetensiya, psixologik xususiyatlar, ijtimoiy moslashuv, innovatsion ta’lim, kommunikativ kompetensiya.

Аннотация: В данной статье анализируются психологические и социальные характеристики преподавателей и учителей в процессе модернизации системы образования. Также научно освещены вопросы профессиональной компетентности, коммуникативных навыков и готовности к инновационной деятельности учителей в современных образовательных условиях. Результаты исследования показывают, что психологическая устойчивость, социальная адаптивность и инновационное мышление учителей являются важными факторами в процессе модернизации образования.

Ключевы слова: модернизация образования, педагогическая компетентность, психологические характеристики, социальная адаптация, инновационное образование, коммуникативная компетентность.

Abstract: This article analyzes the psychological and social characteristics of professors and teachers in the process of modernization of the education system. Also, the issues of professional competence, communicative skills and readiness for innovative activities of teachers in modern educational conditions are scientifically covered. The results of the study show that psychological stability. Social adaptability and innovative thinking of teachers are important factors in the process of modernization of education.

Keywords: educational modernization, pedagogical competence, psychological characteristics, social adaptation, innovative education, communicative competence.

Kirish. Bugungi kunda ta’lim tizimini modernizatsiyalash dunyo miqyosida dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti ta’lim tizimidan yuqori darajadagi samaradorlikni, innovatsion yondashuvlarni hamda pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini talab etadi. Shu nuqtai nazardan, professor-o’qituvchilarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlarini o’rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Ta’lim jarayonining samaradorligi ko’p jihatdan pedagoglarning shaxsiy fazilatlarini, psixologik tayyorgarligi hamda jamiyatdagi ijtimoiy rolini to’g’ri anglashiga bog’liq. Zamonaviy ta’lim tizimida o’qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki talabalarning shaxsiy rivojlanishiga yo’naltiruvchi tushuncha sifatida ham faoliyat yuritadi

Ta’lim jarayonini modernizatsiyasi qilishning mazmuni:

Ta’limni modernizatsiyalash deganda ta’lim tizimini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish tushuniladi. Bu jarayon pedagoglardan yangi kompetensiyalarni talab qiladi. Ta’lim jarayonini zamonaviylashtirish bu ta’lim sifatini yaxshilanishiga va ta’lim natijasini yaxshi tomonga o‘zgarishiga sabab bo‘ladi.

Tadqiqotchilarning fikriga ko‘ra, ta’lim modernizatsiyasi quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- *innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish;
- *raqamli ta’lim tizimlarini rivojlantirish;
- *talaba shaxsiga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etish;
- *pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini oshirish kabilar.

Mazkur jarayonlarda professor-o‘qituvchilarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlari muhim rol o‘ynaydi. Professor-o‘qituvchilarning psixologik xususiyatlari ta’limni modernizatsiya qilishning asosiy jihatlarini tashkil etadi. Pedagog shaxsining psixologik xususiyatlari ta’lim jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Psixolog olimlar fikriga ko‘ra, pedagog faoliyatida quyidagi psixologik sifatlar muhim ahamiyatga ega:

1. Kommunikativ qobiliyatlar:

O‘qituvchining talabalar bilan samarali muloqot o‘rnatishi ta’lim jarayonining muvaffaqiyatini ta’minlaydi.

2. Empatiya qobiliyati:

Talabalar hissiy holatini tushunish va ularga psixologik yordam ko‘rsatish pedagog faoliyatining muhim jihatlaridan biridir.

3. Stressga chidamlilik:

Zamonaviy ta’lim jarayoni ko‘plab psixologik yuklamalarni talab qiladi. Shuning uchun pedagogning stressga bardoshliligi muhim hisoblanadi.

4. Innovatsion fikrlash:

Ta’lim modernizatsiyasi jarayonida pedagog yangi g‘oyalarni qabul qilishga tayyor bo‘lishi zarur.

Pedagoglarning ijtimoiy xususiyatlari ham ta’lim jarayonida muhim rol o‘ynaydi. Ular pedagogning jamiyatdagi o‘rni, kasbiy madaniyati hamda ijtimoiy faolligini aks ettiradi.

Quyidagi ijtimoiy xususiyatlar alohida ahamiyatga ega:

1. Ijtimoiy mas’uliyat:

Pedagog jamiyat oldida mas’uliyatli shaxs bo‘lib, yosh avlodni tarbiyalash vazifasini bajaradi.

2. Kasbiy madaniyat:

Pedagogning nutq madaniyati, axloqiy qadriyatlari hamda pedagogik etikasi ta’lim sifatiga bevosita ta’sir qiladi.

3. Jamoada ishlash qobiliyati:

Zamonaviy ta’lim jarayoni

Zamonaviy pedagog quyidagi kompetensiyalarga ega bo‘lishi lozim:

- pedagogik kompetensiya;
- axborot texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasi;
- kommunikativ kompetensiya;
- ijtimoiy kompetensiya va boshqalar pedagogning kasbiy faoliyatini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Xulosa. Ta’limni modernizatsiyalash jarayonida professor-o‘qituvchilarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagoglarning kommunikativ qobiliyatlari,

empatiyasi, stressga chidamliligi hamda innovatsion fikrlashi ta’lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, pedagoglarning ijtimoiy mas’uliyati, kasbiy madaniyati va jamoada ishlash qobiliyati zamonaviy ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Shu bois ta’lim tizimini modernizatsiyalash jarayonida pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish hamda ularning psixologik tayyorgarligini kuchaytirish muhim vazifa bo’lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya asoslari. – Moskva, 1991.
2. Ananyev B.G. Insonni bilish psixologiyasi. – Sankt-Peterburg, 2001.
3. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
4. To’xtaxodjeyev N. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2010.
5. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2012.
6. Baxramova M.R. O’qituvchi – talaba faoliyatini samarali tashkil etish omillari // *Ekonomika i sotsium.* – №12(127)-2. – 2024. – www.iupr.ru. – B. 168–171.
7. Zamonaviy ta’lim platformalari bo’yicha ilmiy maqolalar.